

EYLÜL AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Ekim 2022

 TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Özet

Tüketici fiyatları Eylül ayında yüzde 3,08 oranında artmış, yıllık enflasyon 3,24 puan yükselişle yüzde 83,45 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, tüketici yıllık enflasyonu alkol-tütün-altın grubunda bir miktar gerilerken, diğer alt gruplarda yükseliş kaydetmiştir. Enflasyondaki artışa en belirgin katkı enerji ve hizmet gruplarından gelmiştir. Enerji enflasyonu, uluslararası ham petrol fiyatlarına paralel olarak gerileyen akaryakıt ve tüp gaz fiyatlarına karşın, elektrik, doğal gaz, şebeke suyu gibi yönetilen/yönlendirilen kalemler ile katı yakıt fiyatlarındaki gelişmelere bağlı olarak önemli ölçüde yükselmiştir. Bu dönemde, hizmet grubunda yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselirken, özellikle ulaştırma hizmetleri ve kira alt gruplarındaki artışlar öne çıkmıştır. Gıda yıllık enflasyonu alt gruplar genelinde yükselmiştir. Temel mal grubunda yıllık enflasyon dayanıklı mallarda gerilerken diğer alt gruplarda artış kaydetmiştir. Jeopolitik gelişmelere paralel olarak yüksek seyreden doğal gaz fiyatlarının yurt içi enerji fiyatlarına yansımaları neticesinde elektrik üretimi ve gaz imalatı öncülüğünde üretici fiyatlarındaki artış hızlanmıştır. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle B ve C göstergelerinin aylık değişimleri bir miktar yavaşlarken yıllık enflasyonlarındaki yükseliş devam etmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Eylül ayında tüketici fiyatları yüzde 3,08 oranında artmış ve yıllık enflasyon 3,24 puan yükselerek yüzde 83,45 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 2,10 ve 2,01 puan artarak yüzde 74,63 ve 68,09 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre enerji, hizmet, gıda ve temel mal gruplarının katkıları sırasıyla 1,55, 1,08, 0,51 ve 0,21 puan artarken, alkol-tütün-altın grubunun katkısı 0,11 puan azalmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, aylık artış önceki aya kıyasla B ve C endeksinde bir miktar yavaşlamıştır (Grafik 3). Aylık fiyat artışları B endeksini oluşturan alt gruplardan temel mallar ve işlenmiş gıdada zayıflarken, hizmet sektöründe güçlenmiştir (Grafik 4).

Hizmet fiyatları Eylül ayında yüzde 3,90 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 3,46 puan yükselişle yüzde 57,76 olmuştur. Bu dönemde yıllık enflasyon, ulaştırma ve kirada daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda artış kaydetmiştir (Grafik 5). Ulaştırma alt grubunda fiyatların yüzde 6,95 oranında yükselmesiyle, yıllık enflasyon 7,69 puan artışla yüzde 97,98 seviyesine ulaşmıştır. Bu gelişmede, servis ücretlerine bağlı olarak otobüs ile şehir içi yolcu taşımacılığı ile havayolu ve demiryolu yolcu taşımacılığı kalemleri öne çıkarken, karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı ücretleri gerilemiştir. Kira alt grubunda aylık artış yüzde 5,45 oranına yükselmiş, mevsimsellikten arındırılmış veriler önceki aylara kıyasla hızlanmaya işaret etmiştir. Diğer hizmetlerde fiyatlar aylık bazda yüzde 3,64 oranında artmış, üniversite ücretlerindeki artış neticesinde eğitim hizmetleri ve trafik sigortasına bağlı olarak sigorta hizmetleri dikkat çeken kalemler olmuştur. Lokanta-otel alt grubunda fiyatlar (yüzde 2,43) önceki aylara kıyasla daha ılımlı bir şekilde artmış ve alt grup yıllık enflasyonu 0,39 puan yükselişle yüzde 81,34 olarak gerçekleşmiştir.

Temel mal grubunda Eylül ayında yıllık enflasyon 0,58 puan artışla yüzde 77,49 olmuştur. Bu dönemde, yıllık enflasyon dayanıklı mallarda gerilerken diğer alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 6). Dayanıklı mal fiyatları (altın hariç) Eylül ayında yüzde 0,98 oranında artmış, bu gelişmede elektrikli ve elektriksiz aletler (yüzde 2,46) öne çıkarken, mobilya fiyatlarındaki gerileme (yüzde -0,34) daha olumsuz bir görünümü sınırlamıştır. Böylelikle, alt grup yıllık enflasyonu 1,83 puan azalışla yüzde 89,96'ya gerilemiştir. Yeni sezon etkisinin izlendiği giyim ve ayakkabı grubunda yıllık enflasyon 2,24 puan artarak yüzde 39,62 olmuştur. Diğer temel mallarda ise fiyat artışları grup geneline yayılmakla birlikte kişisel bakım ürünleri ve ev ile ilgili temizlik malzemeleri dikkat çekmiş, grup aylık enflasyonu 3,01 olarak gerçekleşmiştir.

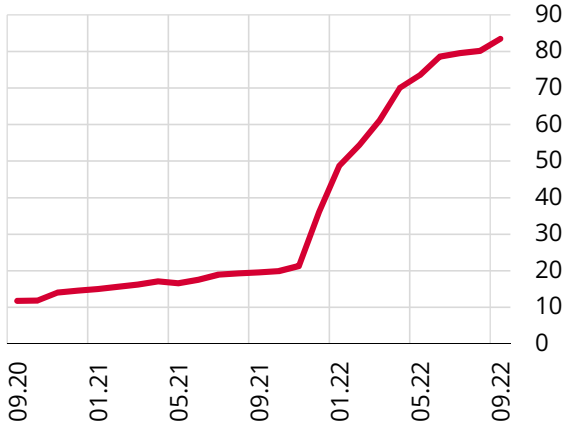
Enerji fiyatları Eylül ayında yüzde 7,39 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 11,25 puanlık artışla yüzde 132,98 seviyesine ulaşmıştır (Grafik 7). Elektrik ve doğal gaz mesken tarifelerinde yapılan düzenleme sonucunda ilgili kalemlerin fiyatları yüzde 20,00 ve yüzde 20,98 oranlarında yükselerek, enerji grubu fiyat artışının sürükleyicileri olmuştur. Şebeke suyu (yüzde 6,96) ve katı yakıt fiyatları (yüzde 6,98) da sergiledikleri artışlar ile dikkat çekmiştir. Diğer yandan, uluslararası ham petrol fiyatlarıyla uyumlu olarak, bu dönemde akaryakıt (yüzde -1,34) ve tüp gaz fiyatlarında (yüzde -1,03) düşüş kaydedilmiştir.

Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Eylül ayında yüzde 1,97 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 2,80 puan yükselerek yüzde 93,05 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 2,88 puan artışla yüzde 82,39'a ulaşırken, işlenmiş gıdada 2,52 puan yükselerek yüzde 102,90 seviyesine gelmiştir (Grafik 8). İşlenmemiş gıda grubunda mevsimsellikten arındırılmış veriler bu dönemde taze meyve fiyatları kaynaklı olarak taze meyve sebze fiyatlarında yükselişe işaret etmiştir. Taze meyve ve sebze dışı işlenmemiş gıdada pirinç, yumurta ve kuruyemiş fiyatlarındaki artışlar öne çıkarken, patates ve kırmızı et fiyatlarında azalış gözlenmiştir. İşlenmiş gıda fiyatlarında görülen yüzde 2,73 oranındaki artışta ise temelde ekmek-tahıl, konserve sebze ürünleri ve şeker ile bağlantılı ürünler etkili olmuştur.

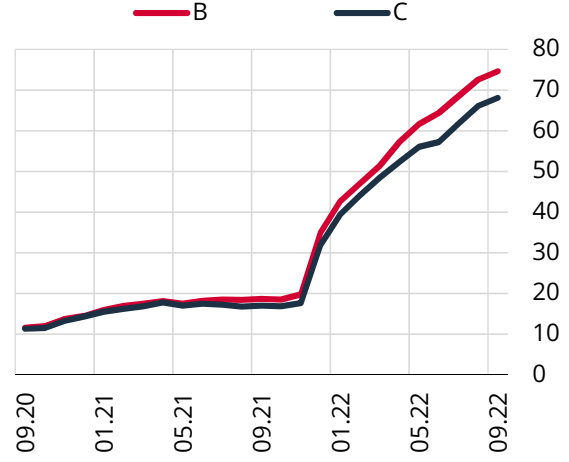
Yurt içi üretici fiyatları Eylül ayında yüzde 4,78 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 7,75 puan artışla yüzde 151,50 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre bakıldığında, yıllık enflasyon enerji ve dayanıksız tüketim mallarında daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 10). Aylık fiyat artışları sektörler bazında incelendiğinde, uluslararası doğal gaz fiyatlarını takiben önemli artışlar gösteren elektrik-gazın yanı sıra suyun arıtılması ve dağıtılması, giyim eşyası, kömür-linyit, içecek ile inşaat sektörüyle bağlantılı ürünlerin fiyatlarındaki artışların belirgin olduğu görülmüştür.

Grafik ve Tablolar

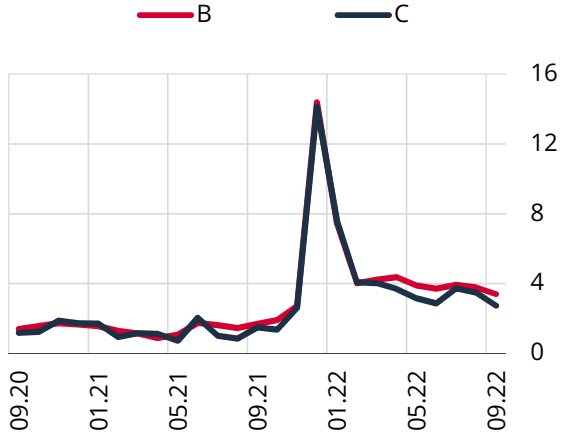
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

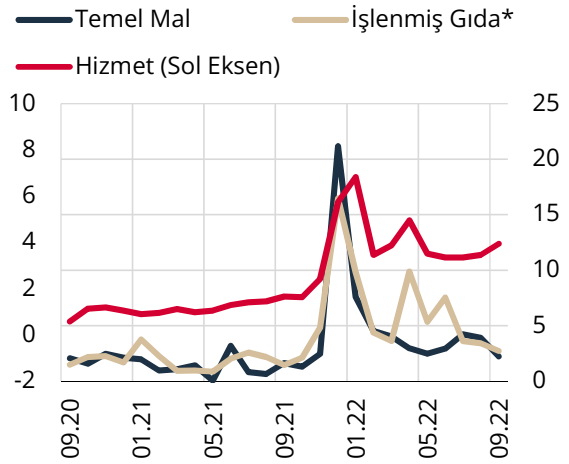
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

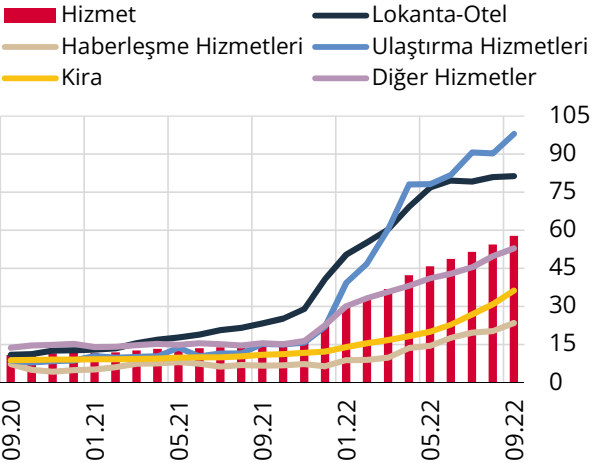

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

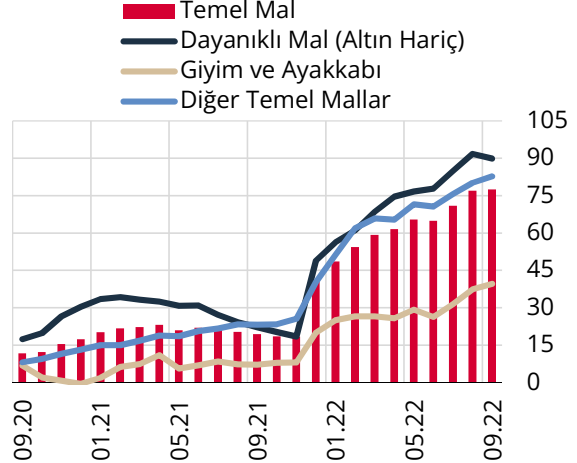

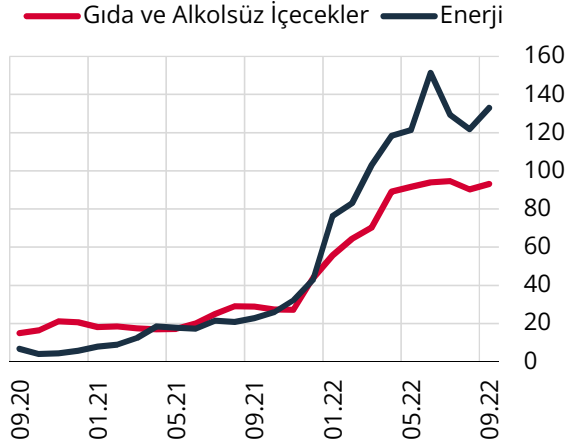
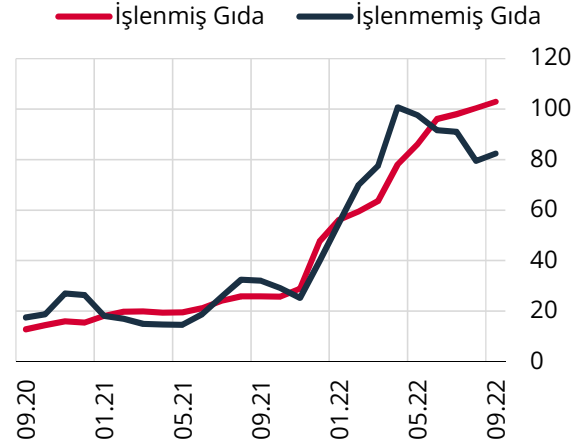
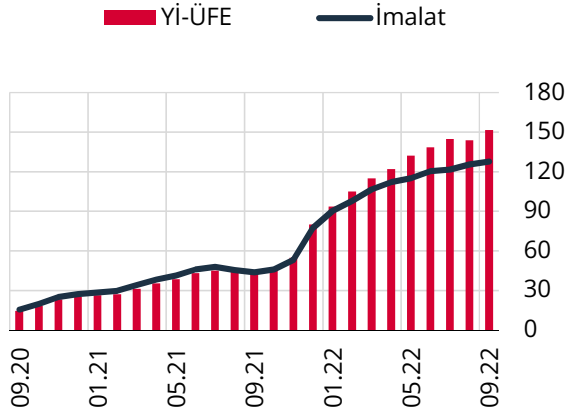
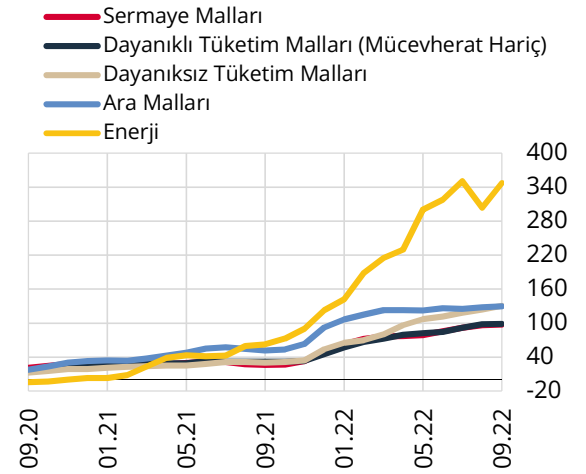
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eyl.22	Eyl.21	Eyl.22	Eyl.21
TÜFE	3,08	1,25	83,45	19,58
1. Mallar	2,81	1,12	93,07	21,55
Enerji	7,39	2,20	132,98	22,77
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	1,97	0,50	93,05	28,79
İşlenmemiş Gıda	1,07	-0,53	82,39	32,06
Taze Meyve-Sebze	1,97	-3,08	58,72	33,41
Diğer İşlenmemiş	0,66	0,86	94,91	31,38
İşlenmiş Gıda	2,73	1,46	102,90	25,79
Ekmek ve Tahıllar	2,45	2,54	106,50	24,61
Diğer İşlenmiş	2,88	0,89	100,91	26,39
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	1,40	1,22	78,67	16,04
Temel Mallar	1,75	1,42	77,49	19,38
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	0,98	1,96	89,96	22,12
Giyim ve Ayakkabı (*)	1,41	-0,22	39,62	7,11
Diğer Temel Mallar	3,01	1,53	82,74	23,26
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,04	0,05	82,48	1,80
Altın	-2,46	0,81	99,75	8,29
2. Hizmetler	3,90	1,62	57,76	15,06
Kira	5,45	1,29	36,18	10,85
Lokanta ve Oteller	2,43	2,22	81,34	23,27
Ulaştırma Hizmetleri	6,95	2,80	97,98	15,21
Haberleşme Hizmetleri	3,04	0,40	23,44	6,68
Diğer Hizmetler	3,64	1,53	52,85	15,47
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	2,74	1,50	74,63	18,63
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	2,74	1,51	68,09	16,98
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,53	1,60	83,65	19,05
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,26	1,26	81,89	20,79

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Eylül 2022		Eylül 2021	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	4,78	151,50	1,55	43,96
Madencilik	3,56	4,09	164,59	-0,36	28,39
İmalat	87,43	2,65	127,69	1,63	43,68
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	84,97	2,85	124,29	1,53	41,41
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	76,27	3,04	127,08	1,57	35,84
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	8,29	16,76	416,58	1,34	50,10
Su Temini	0,72	12,87	107,84	3,18	30,15
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Mali		2,35	129,59	1,56	51,62
Dayanıklı Tüketim Malları		3,16	100,36	2,73	29,25
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		3,43	98,71	2,98	32,18
Dayanısız Tüketim Malları		3,86	130,54	0,97	30,48
Sermaye Mali		2,37	97,29	1,98	26,33
Enerji		12,95	347,35	1,87	62,38

Kaynak: TÜİK.